

4

Tutkimuksia
Haut'uoreen muinaislinnalla
Laitilassa.

Tehnyt

kes. 1903

Julius Kellö.

Tutkimuksia
Hautvuoren muinaislinnalla
Laitilassa.

Tähän kuuluu asemapiirros Hautvuoren ja
Kirkkeelinna muinaislinnoista, 2 valokuvaa
ja H. m. l. 4274)

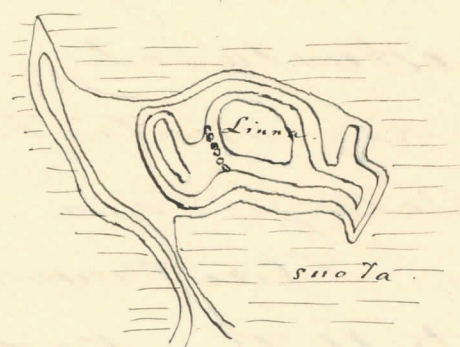
Saadakseen selville, onko sel-
laisilla paikoilla, joita muinais-
linnat edustavat, syytä olet-
taa olleen kivikautista asutusta,
suoritti allekirjoittaja kaivauksia
m. m. Laitilan Hautvuorella, mistä
on esille tullut "kappaleita Suo-
men ja Venäjän kivikauden löy-
doissä tavallisista saviaatioista,
joiden reunat ovat varustetut
painetuilla kuoppakoristuksilla"
(Appelgren, Muinaislinnat, s. LXVIII)
tai, kuten viitatussa teoksessa, s.
49 mainitaan, jotka ovat koriste-
tut, pilkkuvivoilla ja kivikaudella
sekä pronssi- ja rautakauden sa-
jalla tavallisilla kuoppakoristuk-
silla joskin reunaa".

Hautvuoren linnan kertomus.

Hautvuori on n. 15 m:n
korkeinen kallio aivan soiden
keskellä, Koveron kylästä pari
km. N. E., Sirpunojaan laskevasta
Ketunojasta lähes 1 km:n päässä.
Suot ovat ympärillä lettoja, ja
siis joitakin aikojia Takajärven
veden vallassa olleita. Niiden

Korkeus yli mereuspinnan on n. 21 m.
 (topogr. karttain mukaan), joten
 meri on vielä viimeisen maan-
 kohoamisen $\frac{2}{3}$ osan tapaktuessa
 lainektinut täällä ja vasta viimei-
 sellä kolmanneksellä jättänyt tilaa asutukselle.

Hautvuoren asemaluonnos.
 Top. kartan mukaan.

Hautvuori on peristä kuk-
 kulasta muodostu-
 nut, mutta itse
 linna on itä-
 puolisella, isom-
 malla, korkeam-
 malla ja jyr-
 kemmällä kuk-
 kulalla (vrt. asemaluonnosta). Teori-
 ggerä on rapakivää, aivan täysi-
 rakoja, halkeamia ja onkalaita,
 jotka käyvät vuoren halki ja
 poikki.

Itse linnavuoren S.W. puoli
 on loivarinteinen, joka sen vuoksi
 on varustettu kivivallilla
 parikymmenen metrin pituudelta.
 Valli muodostuu enimmäkseen
 micheunostannaisista kivistä,
 mutta ulkorinteesta, joka on
 jyrkänlainen, parin kolmeenkin
 mielen nostettavista kivistä.
 Siinä on nykyään kaksi aukkoa,
 isompi, S.E. puolinen valliin re-
 vitäy, pienempi todennäköisesti
 vanha porttiaukko sillä sillä
 näytää olevan luontainen maan-
 ggerä pohjanaan.

Kaivaustyöt.

Linnamäen vallin sisäreunaa myöten on Tri Hj. Appelgren aikoinaan kaivattanut 2-4 m. levyisen vyöhykkeen, mikä nytkin vielä etsittiin lävitse, ja laajennettiin vallin ja ylimmän kallionpeukereen väliselle koko pikamaalle.

Tutkimus tapahtui pikkulapioilla ja huomattiin sen kautta vallin vieressä parilla kohdalla telensijanjohjaa, tuhkamaasta päättäen, ja hiiltä havaittiin siellä täällä muuallakin. Kalliopohja oli kaikkialla hyvin lähellä, lukuunottamatta P. P. E. -kulmaa lähellä kalliota, missä oli tasainen, pehmeätkö paikka josta löytyi saviastianpalasia pienosta moreenijauhosta aina 0,3 m:n syvyydestä.

Tuomemainitun löytöpaikan vieressä oli muuan n. 3,5 m:n pituinen, runsaasti 2 m:n levyinen tasainen kivitalotomus, joka selvästi oli ihmistäsi ladottu kallionkoloon. Talotomus avattiin, jolloin sen alla esiintyi hiiltä, runsaasti M. E. -puolella, munintokoisella alalla sekä paitsi hiiltä hiukan savi-

X

astianpalasiaakin. Pohjennalla oli isoja kiviä, nähtävästi kuintonaisia. Paikka on tietäkin tulisiijana pidettävä.

Tohtopäätöksiä.

Mitä tulee paikan asutukseen, on sillä verrattavaan tilapäiseen asutukseen luonne, koska se ei ole ehtinyt synnyttää mitään kulttuurikerrosta, ja koska löydötkin ovat niin niukkoja. Hautuoreen "luolat", joista Appelgren kertoo, eivät ensinkään näytä asutulta (parissa tavattava simpukkama on liitorinaikuista kuorisora).

Mitä tulee arutuksen ikään,
niin saviastiat eivät kirjoitta-
jaan tee kivikautista vaiku-
tusta, katsoen siihen että ne
ovat niin hyvästi säilyneet, ja
että ne ovat ohutseinäisiä ja
verrattaen sisotekoisia, esim. reu-
noiltaan ja koristeiltaan,
vaikka kohta sekä kampakoris-
te että kuoppa-aihe johtavat o-
juttelemaan Kivikautta.

Esine, joka saattaisi vah-
vistaa arvelua paikan Kivikau-
tisluudesta, on Pietakivolaata,
(4274:4), joka on hionnasta
jonkun verran kulunut. Mutta
tämä hionta on hyvin luulta,
vasti luontainen, maajäiden
aikaansaama.

Paikan topografia on taas
aivan toisellaan kuin millä
muulla tunnetulla Kivikau-
tisella asuinpaikalla hyvänsä.

M
Havaintoja
Kirkkeen linnasta
Laitilassa,

Tehnyt
kes. 1903
Julius Kilio.

Haraitoja Kirkkeen linnasta
Laitilassa.

Tehnyt J. Kivio Kes. 1903.

(Ks. asemakarttaa Hautvuoren ja Kirk.
keentunneun muineisliunoista yms.
Tähän liitettyä pohjapiirrelmää.)

Kirkkeenlinna on n. kilometrin
päässä Hautvuoren linnasta
N.W. suuntaan (ks. asemakarttaa
molemmista linnoista) ja Ketun-
ojasta myös n. kilometrin
päässä oleva suuremman
parikymmenen metrin korkei-
nen louhikko, joka alkuaan
olluaan lujasti rakoitteena kal-
liona, on syntynyt ehkä osittain
maankuoren kokoonpääntymiseen
ja osittain maajäiden vaikutus-
uksesta. Koko tuo entinen kal-
lio on muodostunut ikään kuin
päällekkäin asetetuista, valtavis-
ta keuhkomaaisista paasista. Soi-
vin on N.N.W. rinne, mistä päin
juuri maajäät tulivat, ja ehti-
jyrkkää, isoin rappudin alenevaa,
sekä juurella perin louhista
on sensijaan vastakkainen puoli.
Edelliselle puolelle on lai-
tettu parikymmenen metrin
pituisen, puolentoista metrin
levyinen valli, muodostuva
erimmäkseen rinnanasetetuista
isoista kivistä, joiden välissä
on pieniä kiviä (ks. asemapiirre).

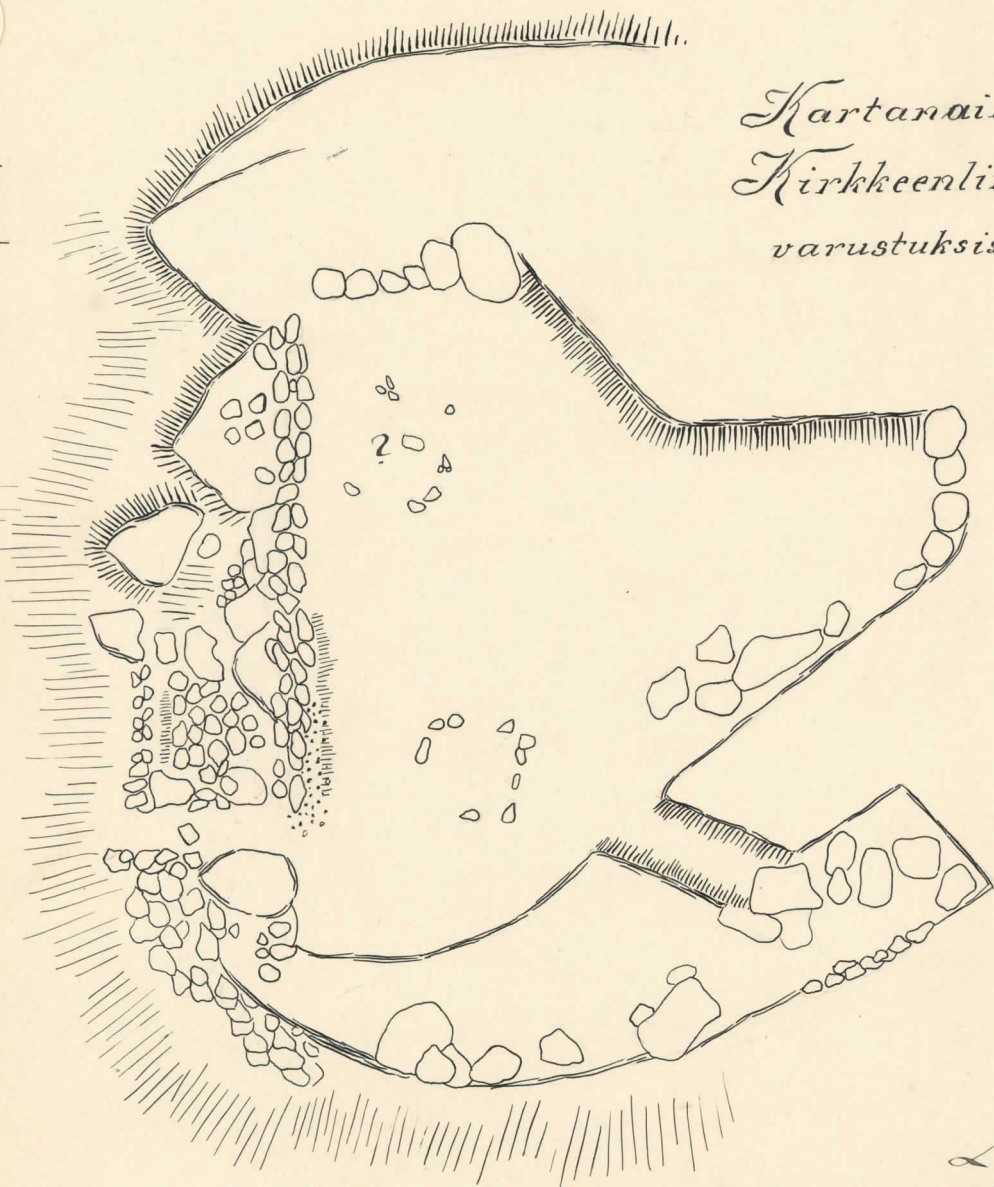

Vallin S. päästä on linnam-
johtava, hyvin säilynyt, n. 9 m.
pituinen ja metrin levyinen
porttikäytävä. Arvattavasti
tämän turvaamiseksi on varsi-
naisen vallin ulkopuolella
muovailtu palasen matkaa
vallin tapaisista, jonka sisäpuo-
lella on samoin kuin varsinai-
sen vallin sisäpuolellakin hiukan
notkomaista. - Portin S. puo-
lella, vallin sisäpuolella on
kuten ladottuina kiviä, ehtä
heitto kiviksi aijottuja.

Varsinaisen vallin ja kal-
lion louhujen välin on jäänyt
iso ja kileäkö piha, jossa
on huomattavissa yhdessä
(jopa kahdessakin) kohdassa
nelikulmaista kivi-perustusta.
Pihan S. E. puolella on iso kal-
lion halkeama, joka johtaa pie-
nekköle, avonaiselle paikalle,
minkä verrattain loivalla ulko-
laitella on nähtävänä ihmisi-
käsia laitettua vallia.

Kirkkeelinnaasta olevan
tarun jatkoksi (26j. Appelgren,
Muinaislinna, s. 44) mainittakoon
kuulemani mukaan, että jätti-
lainen vihoistaan lyötyään
kokoan oman rakennuksensa,
nakkasi kiven Laitilan kirk-

*Kartanaikelma
Kirkkeenlinnan
varustuksista.*

*Laatinut
Julius Ailio.*

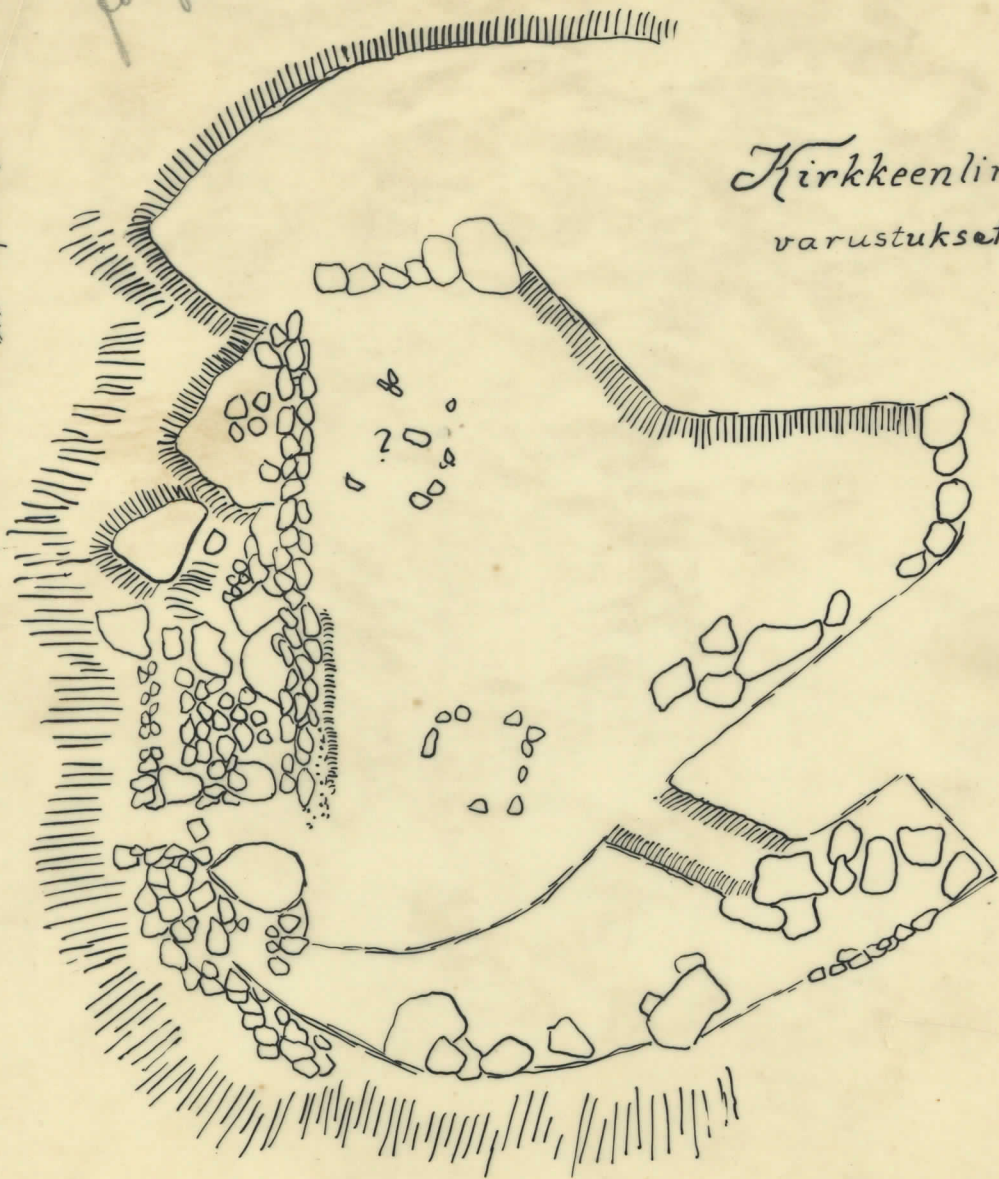

Koa koki; Kivi jäi matkalle
"Marttin Egepon" talon vainiolle,
ja siinä on oikein kädensijat
ja niinkuin olisi kolme kertaa
miehällä lyöty. Vielä mat-
kasi jättäminen toisen kivein,
joka taas putosi Valkojärven
jyestyyn, mistä se häilyy vain
ja on ylösaamaton ("Kilokari").

Jäljennös

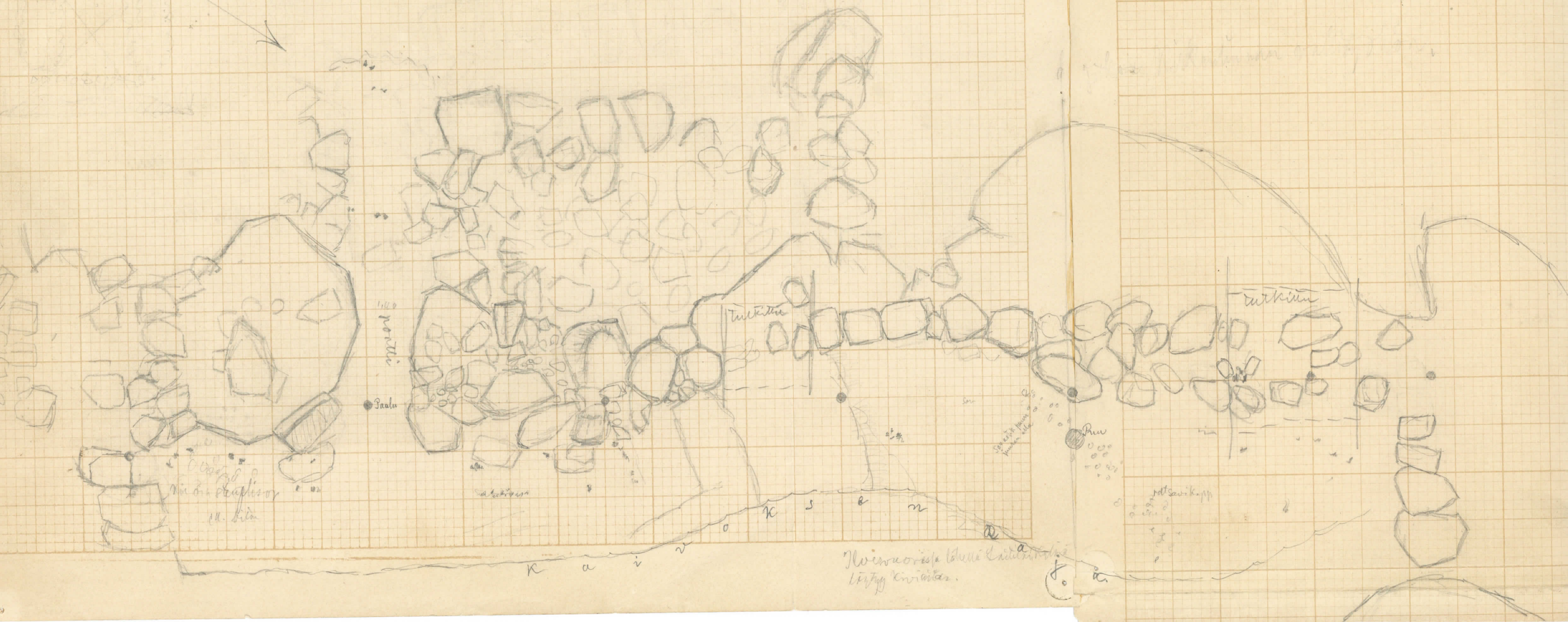
Kirkkeenlinna,
varustukset.

J. Ailio.

Kirj. Kartta kaivauksista Kirkonlinnasta Laitilassa.

Muon. kaivauksia
m. bita

Paalu

Tulkittiin

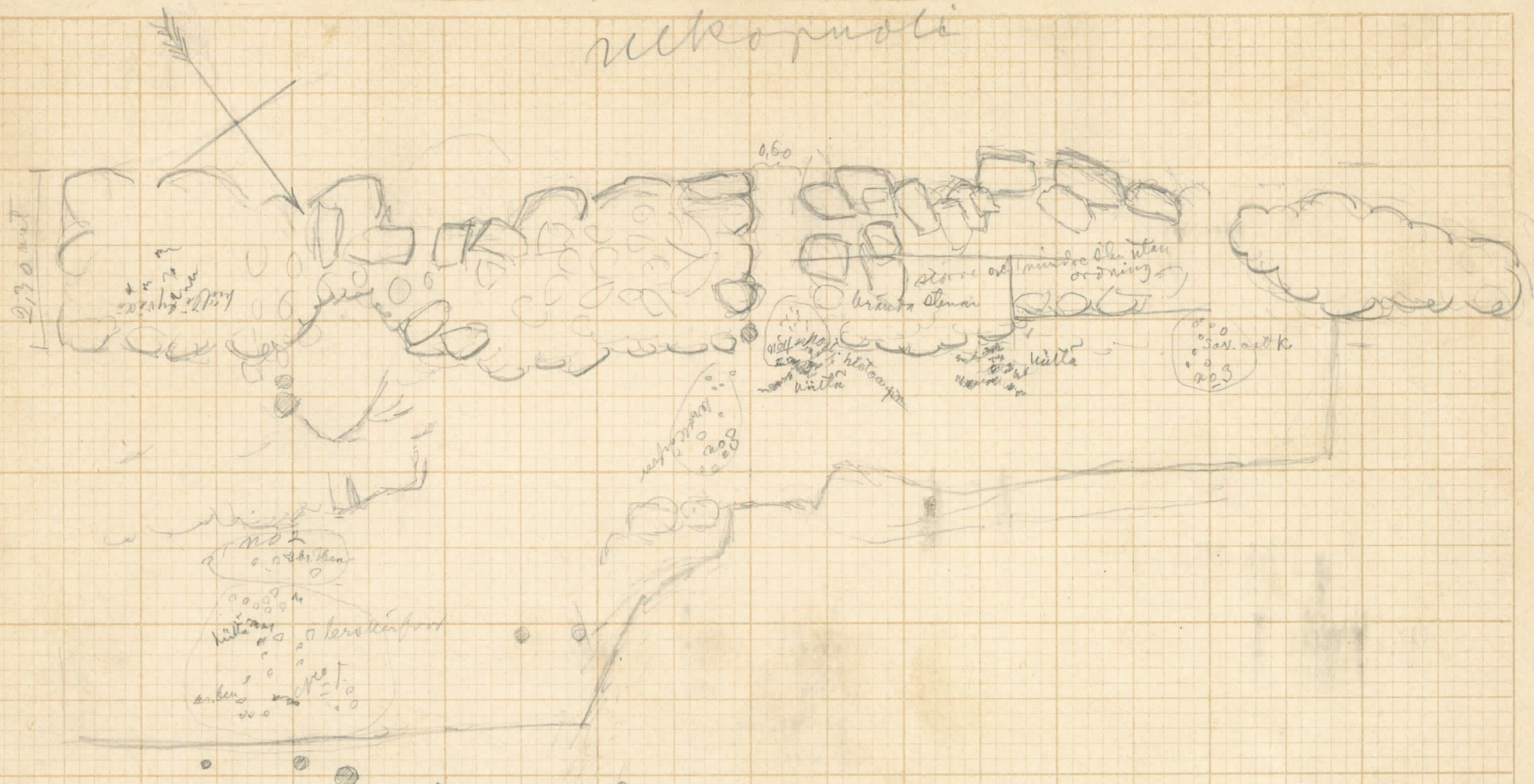
Puu

rottsavikapp

Kaivauksia
Laitilassa

ruokapuoli

Kartta Hankkosen vallikävöksistä
Laitila.

Pöytäkirja

Havaintoja Kirkkeenlinnasta Laitilassa.

Tehnyt J. Ailio kes. 1903.

(Ks. asemakarttaa Hautvuoren ja Kirkkeenlinnan muinaislinnoista ynnä tähän liitettyä pohjapiirrelmää).

Kirkkeenlinna on n. kilometrin päässä Hautvuoren linnasta N.W. suuntaan (ks. asemakarttaa molemmista linnoista) ja Ketunojasta myös n. kilometrin päässä oleva suuremman metrin korkuinen louhikko, joka alkuaan oltuaan lujasti rakoilleena kalliona, on syntynyt ehkä osittain maankuoren kokoonkutistumisen ja osittain maajäiden vaikutuksesta. Koko tuo entinen kallio on muodostunut ikäänkuin päällekkäin asetetuista, valtavista kuutiomaisista paasista. Loivin on W.N.W. rinne, mistä päin juuri maajäät tulivat, ja äkkijyrkkää, isoin rappusin alenevaa, sekä juurella perin louhuista on sensijaan vastakkainen puoli.

Edelliselle puolelle on laitettu parinkymmenen metrin pituinen, puolentoista metrin levyinen valli, muodostuva enimmäkseen rinnanasetetuista isoista kivistä, joiden välissä on pieniä kiviä (ks. asemapiirrosta).

Vallin S.päässä on linnaan johtava, hyvin säilynyt, n. 9 m. pituinen ja metrin levyinen porttikäytävä. Arvattavasti tämän turvaamiseksi on varsinaisen vallin ulkopuolelle muovailtu palasen matkaa vallintapaista, jonka sisäpuolella on samoin kuin varsinaisen vallin sisäpuolellakin hiukan notkomaista. - Portin N-puolella, vallin sisäpuolella on kuten ladottuina kiviä, ehkä heittokiviksi aijottuja.

Varsinaisen vallin ja kallion louhujen väliin on jäänyt iso ja sileähkö piha, jossa on huomattavissa yhdessä

(jopa kahdessakin) kohdassa nelikulmaista kiviperustusta. Pihan S.E. puolella on iso kallionhalkeama, joka johtaa pienehkölle, avonaiselle paikalle, minkä verrattain loivalla ulkolaiteella on nähtävänä ihmiskäsin laitettua vallia.

Kirkkeenlinnasta olevan tarun jatkoksi (Hj. Appelgren, Muinaislinnat, s. 44) mainittakoon kuulemaini mukaan, että jättiläinen vihoissaan lyötyään kokoon oman rakennuksensa, nakkasi kiven Laitilan kirkoa kohti; kivi jäi matkalle "Mart(in) E(e)ron" talon vainiolle, ja siinä on oikein kädensijat ja niinkuin olisi kolme kertaa miekalla lyöty. Vielä nakkasi jättiläinen toisen kiven, joka taas putosi Valkojärveen pystyyn, missä se häilyy vain ja on ylössaamaton ("Kilokari").

Tutkimuksia Hautvuoren muinaislinnalla Laitilassa.

Hautvuoren linnan kertomus.

Hautvuori on n. 15 m:n korkuinen kallio aivan soiden keskellä, Koveron kylästä pari km. N.E., Sirpunojaan laskevasta Ketunojasta lähes 1 km:n päässä. Suot ovat ympärillä lettoja, ja siis jotakin aikoja takaperin veden vallassa olleita. Niiden korkeus yli merenpinnan on n. 21 m (topogr. karttain mukaan), joten meri on viimeisen maankohoamisen 2/3 osan tapahtuessa lainehtinut täällä ja vasta viimeisellä kolmannekselle jättänyt tilaa asutukselle.

Hautvuori on parista kukkulasta muodostunut, mutta itse linna on itäpuolisella, isommalla, korkeammalla ja jyrkemmällä kukkulalla (vrt. asemaluonnosta). Vuoriperä on rapakiveä, aivan täysi rakoja, halkeamia ja onkaloita, jotka käyvät vuoren halki ja poikki.

Itse linnavuoren S.W. puoli on loivarinteinen, joka sen vuoksi on varustettu kivivallilla parinkymmenen metrin pituudelta. Valli muodostuu enimmäkseen miehennostannaisista kivistä, mutta ulkorinteessä, joka on jyrkänlainen, parin kolmenkin miehen nostettavista kivistä. Siinä on nykyään kaksi aukkoa, isompi,

S. E.-puolinen valliin revitty, pienempi todennäköisesti vanha porttiaukko sillä ssillä näyttää olevan luontainen maaperä pohjanaan.

Mitä tulee paikan asutukseen, on sillä verrattain tilapäisen asutuksen luonne, koska se ei ole ehtinyt synnyttää mitään kulttuurikerrosta, ja koska löydötkin ovat niin niukkoja. Hautvuoren "luolat", joista Appelgren kertoo, eivät ensinkään näytä asutuilta (parissa tavattava simpukkamaa on litorinaaikuista kuorisora).

Mitä tulee asutuksen ikään, niin saviastiat eivät kirjoitajaan tee kivikautista vaikutusta, katsoen siihen, että ne ovat niin hyvästi säilyneet, ja että ne ovat ohutseinäisiä ja verrattain sirotekoisia, esim. reunoiltaan ja koristeiltaan-kin, vaikka kohta sekä kampakoriste että kuoppa-aihe johtavat ajattelemaan kivikautta.

Esine, joka saattaisi vahvistaa arvelua paikan kivikautisuudesta, on hietakivilaaka (4274:4), joka on hionnasta jonkun verran kulunut. Mutta tämä hionta on hyvin luultavasti luontainen, maajäiden aikaansaama.

Paikan topografia on taas aivan toisellainen kuin millä muulla tunnetulla kivikautisella asuinpaikalla hyvänsä.

Laitila, Kirkkeenlinna

Kirkkeen linna

Korssuo

Laitilan

Kirkkeen linnan

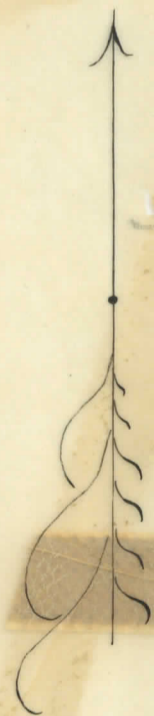
to maksiin
oista.

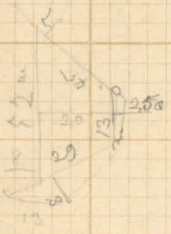
Hetur
oja.

Hautvuoren linna.

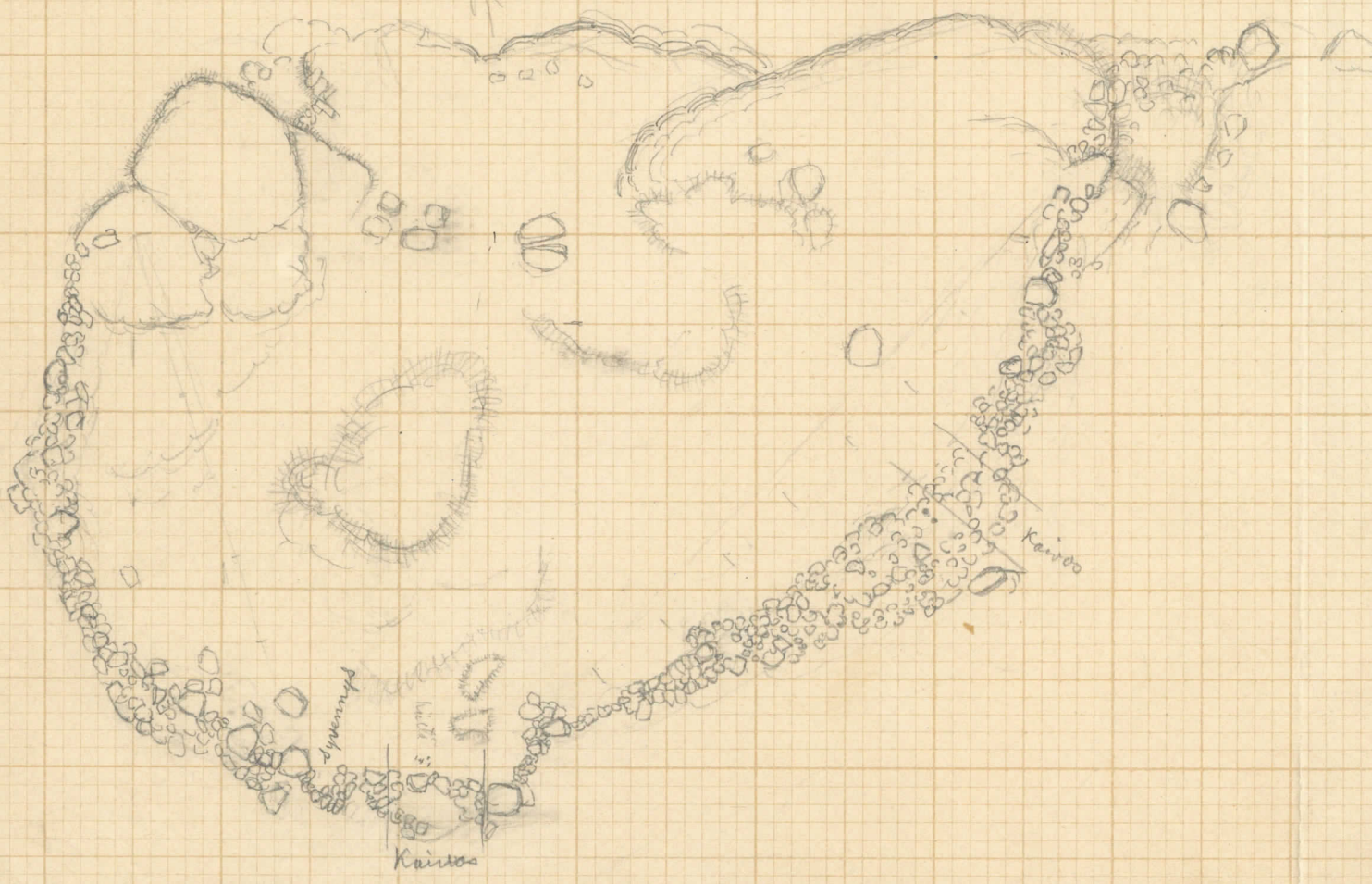
Alhorniitty.

Leppälän Linnamuroni Laitlaspa.

0 10 m

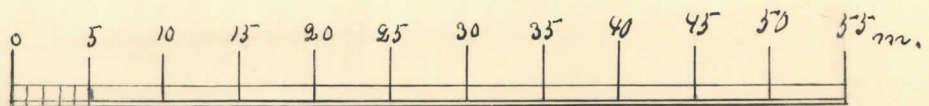
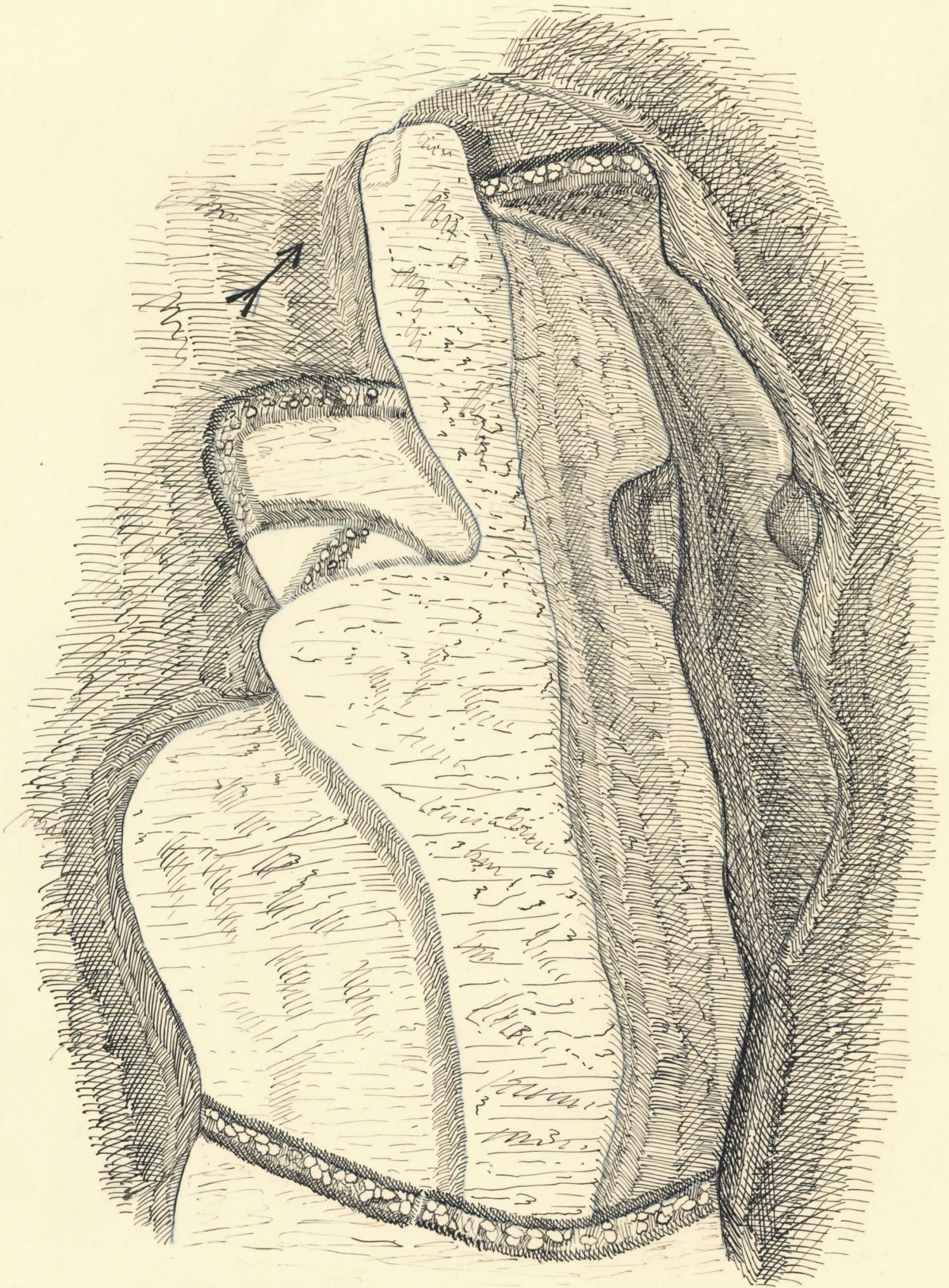
0 10 m
 valli Raavoksen kohdalla

App. 79 kartta v. 1886

N: 2063
1878 A.J.

Natunmaan Lantinen vuori,
Munnaislinna).
Laitilan Vaimarossa.
metistymyt.

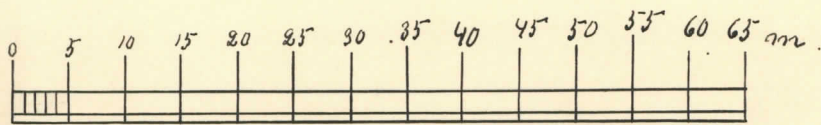
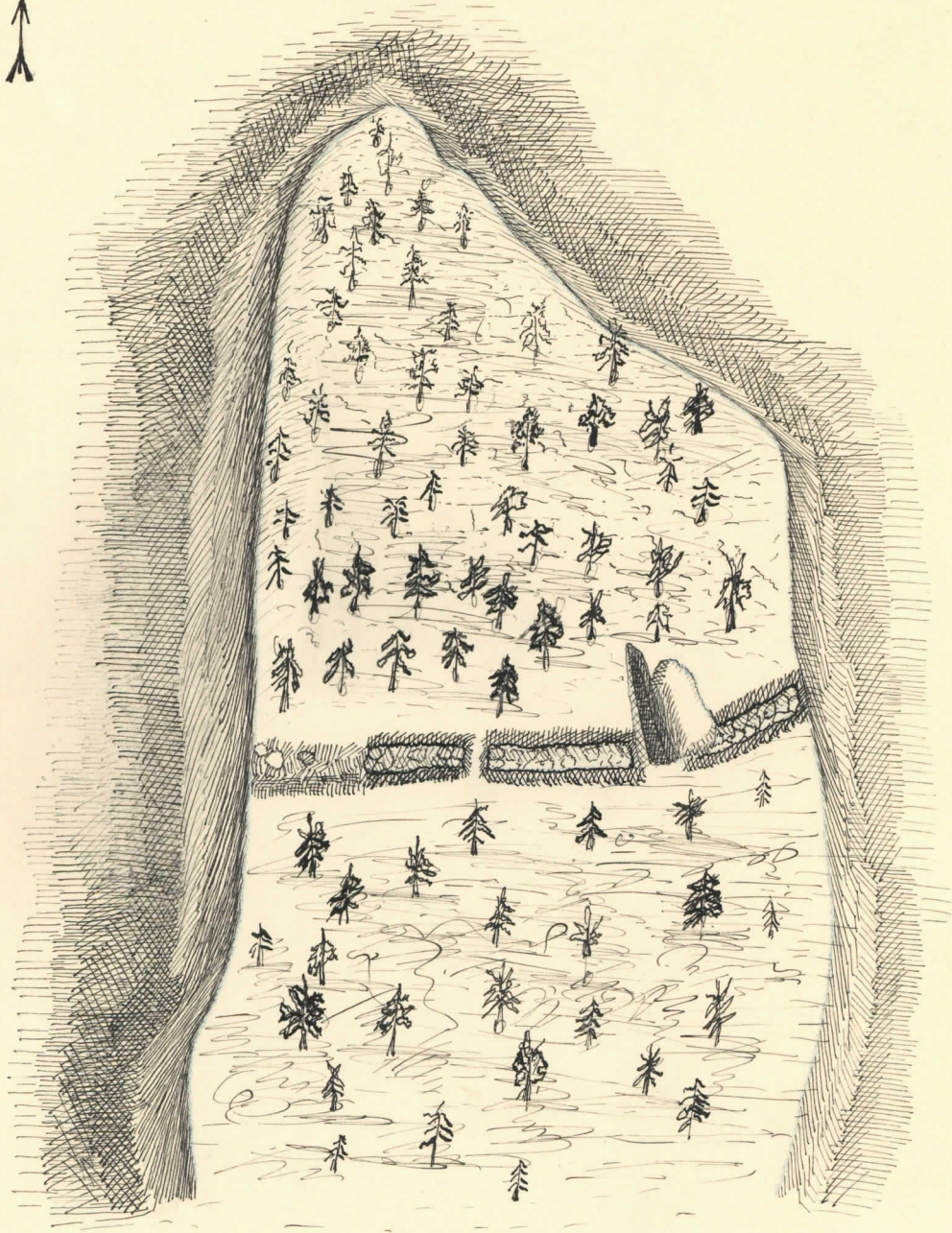

N° 2064
1898 A. J.

Matinmaan itäinen vuori,
Muiraislinna
Laitilan Vaimarossa.

Typ. 43 "Kautausi?"

Haukivuori NW:stä päin.
(Levy 10120)

Vallia Haukivuorella.
Levy 10121.

Linnanvallia Laitilan Kirk-
keenlinnalla. Levy 10119.

Laitila. näköala Kirkkieniementä. ^{lev. 2440.}

Valok. A. M. Falgren 1912.

Laitilan Hautvuoren muinaistinnan
näköalakuva jyrkimmästä puolelta.

Talo kuvannut kes. 1903 J. Silio.

(Käytetty J. Silion kertomukseen samalta vuodelta.)

Kuva Laitilan Hautvuoren linnavallista,
valokuvasi J. Kilio kes. 1903,
(muulun J. Kilion kertomukseen
samalta ajalta).